

УДК 378.011.3-051:784+615(043)

ВПРОВАДЖЕННЯ РІЗНОМАНІТНИХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА

Лариса Мержева, Ганна Врубель

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького***Анотація:**

У статті актуалізовано проблему удосконалення вокально-хорової діяльності майбутнього педагога-музиканта шляхом розгляду питання зв'язку професійної підготовки із вимогами сучасної освітньої парадигми. Розкрито специфіку впровадження здоров'язбережувальних технологій у процес підготовки майбутніх педагогів-музикантів. Схарактеризовано сутність та обґрунтовано структуру феномену професійної вокально-хорової діяльності майбутніх вчителів музичного мистецтва. Визначено сутність понять «здоров'язбережувальна компетентність», «здоров'язбережувальні технології». Обґрунтовано впровадження здоров'язберігаючих технологій у процесі вокально-хорової підготовки майбутніх педагогів-музикантів на засадах компетентнісного-наскрізного, гуманістичного, технологічного та індивідуально-орієнтованого підходів. Специфіка діяльності педагога-музиканта пов'язана з великими емоційними й звуковими впливами, що спонукає до з'ясування питання щодо здоров'язбережувальної компетентності як важливої складової його професійної майстерності. Визначено ключові ознаки здоров'язбережувальної компетентності, розкрито етапи цього процесу.

Ключові слова:

компетентність; здоров'язбережувальна компетентність; гуманістичний підхід; здоров'язбережувальні технології; індивідуально-орієнтований підхід; вокально-хорова діяльність.

Resume:

Merzheva Larisa, Vruble Anna. Implementation of various health protection technologies in the process of vocal and choral activities of the future teacher-musician.

In this article, the authors update the problem of improving the vocal and choral activity of the future teacher-musician, considering the issue of the connection between professional training and the requirements of the modern educational paradigm. The specifics of the implementation of health-saving technologies in the process of training future teachers-musicians are revealed. The essence of the phenomenon of professional vocal and choral activity of future music teachers is explained and substantiated. The essence of the concepts "health-preserving competence", "health-preserving technologies" has been defined. The implementation of health-preserving technologies in the process of vocal and choral training of future teachers-musicians is substantiated on the basis of competence, humanistic, technological and individually-oriented approaches. The specificity of the activity of a teacher-musician is associated with great emotional and sound influences, which prompts to clarify the issue of health-preserving competence as an important component of his professional skill. The key signs of health-saving competence are identified, the stages of this process are revealed.

Key words:

competence; health-preserving competence; humanistic approach; health-preserving technologies; individual-oriented approach; vocal and choral activity.

Постановка проблеми. Об'єктивні закономірності розвитку суспільства сьогодні істотно змінили умови життя людей, що висуває високі вимоги до особистості фахівця, його всебічного і гармонічного розвитку. У деяких галузях сучасного суспільства, наприклад, музичного мистецтва, професійно-виконавська діяльність відбувається у складних умовах, внаслідок чого виникають функціональні порушення та психосоматичні захворювання. Сьогодні характеризується шаленими ритмами життя, це час інтернету, мобільного зв'язку та турбулентності, тому перед кожним вчителем особливо гостро постає питання збереження здоров'я – власного та здобувачів вищої освіти. На даний момент однією з найбільш гострих проблем соціальної політики є зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовки студентів, залучення їх до здорового способу життя. Щоб успішно виконувати свою творчо-педагогічну діяльність, вміло використовувати фізичні ресурси власного організму, розвиватися та вдосконалюватися, викладач має розробити власну технологію здорового способу життя. Науковцями доведено, що існує наявний прямий зв'язок між якістю професійної діяльності педагога-музиканта та

його фізичним здоров'ям. З огляду на це, сучасному вчителю музичного мистецтва важливо мати не тільки здоров'язбережувальні (валеологічні) знання, а й володіти технологічними прийомами і засобами самоконтролю власного стану здоров'я та поведінки. Цінність ставлення до здоров'я визначається умовами внутрішнього середовища закладу освіти та особливостями мистецько-педагогічної самопідготовки, трудовими ритмами та режимом життя.

Особливого значення набуває підготовка виконавців у галузі музичного мистецтва, зважаючи на те, що здоров'яформуючими чинниками є важкість і напруженість праці, зокрема вплив на нервову систему. Публічні виступи музикантів-виконавців за своїми характеристиками відносимо до стресових ситуацій, як і виступи акторів, ораторів, спортсменів. Глядацька аудиторія, яка відслідковує й оцінює кожен дію виконавця, є для них основним стресом. Концертний виступ є підсумком і кульмінаційним моментом всієї роботи над музичним твором, метою є розкриття змісту, донесення його до слухача в умовах стресу. Щоб досягти певного виконавського рівня, необхідне передконцертне

самонастроювання музиканта-виконавця, врахування акустичних особливостей концертної зали, реакція слухачів, власний психологічний стан в екстремальних умовах.

Адаптація організму до таких специфічних навантажень професійної діяльності має активний характер і призводить, при наявності сприятливих умов до підвищення стійкості і працездатності організму, до збільшення ризику виникнення психосоматичних змін у стані здоров'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема здоров'язбереження і формування здорового способу життя студентської молоді висвітлюється в наукових доробках багатьох сучасних вчених-науковців. Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що більшість молодих фахівців не готові працювати в тому темпі і з тією інтенсивністю, яких вимагає їхня професія; у молоді несформована мотивація на здоров'язбереження, відсутні відповідні знання, уміння, навички; невикористання елементарних оздоровчих заходів, таких, як дієтичне правильне харчування, корекція зору, санаторно-курортне лікування, профілактика втоми. Спостереження останніх десятиліть визначають головні причини погіршення здоров'я молоді: фізичні та психологічні перевантаження, стреси, втома, висока відповідальність, складність теорії дисциплін, що вивчаються; навчальні комп'ютерні технології; значний обсяг нової інформації, перевантаження при підготовці до іспитів: комунікативні енергетичні витрати; перебування в постійному стані самоконтролю, що призводить до психоемоційного виснаження та погіршення стану здоров'я. Низька рухова активність також негативно впливає на стан здоров'я студентської молоді, оскільки ними не виконується необхідний обсяг фізичного навантаження.

У всьому світовому просторі загострення проблем збереження здоров'я студентської молоді викликає глибоке занепокоєння з боку науковців різних галузей. Вирішення проблеми здоров'язбереження стало одним із пріоритетних напрямків у вдосконаленні української системи освіти. В державних документах, зокрема в Законі України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта», Державних стандартах вищої освіти означено орієнтир науково-педагогічної спільноти на вивчення стану здоров'я сучасної молоді, виявлення зовнішніх та внутрішніх чинників існуючих проблем й посилення уваги до здатності майбутніх фахівців сприяти підвищенню якості здоров'я студентської молоді.

Так, Т. Редько зазначає, що існує низка суперечностей, які характеризують стан здоров'я

студентської молоді, серед яких найбільшої значущості набули невідповідність між рівнем наукових досліджень у галузі здоров'язбережувальних та здоров'я-розвивальних технологій здоров'я та здатністю їхнього використання у процесі педагогічної діяльності у закладах вищої освіти; між пропагандою ведення здорового способу життя вчителів та недостатньою підготовкою компетентних у цій справі кадрів вищої школи, а звідси – й відсутністю належних практичних заходів та результатів (Редько, 2015, с. 46).

Важливим питанням музичної педагогіки сьогодення є удосконалення вокально-хорової компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва, що пояснюється значущістю співу як засобу всебічного виховання молоді. У працях таких науковців, як В. Антонюк, Г. Падалка, Л. Масол, О. Ростовський, О. Рудницька та інші, зазначено, що на фізичному, психологічному, соціально-духовному прошарках особистості проявляється багатогранність впливу вокально-хорової діяльності.

В цілому, якість вокально-хорової та педагогічної діяльності, набуття фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва більшою мірою залежить від стану їхнього здоров'я та відбиття на звучанні голосу. Дослідники звертають увагу на те, що захворювання фонаційного апарату виконавців пов'язані не лише з загальними проблемами здоров'я а й недостатньою увагою викладачів до м'язових та психологічних затисків, перевтоми голосового апарату. Професійні захворювання у вчителів музичного мистецтва є результатом їхньої неготовності до тривалої роботи в умовах значного голосового навантаження й постійного чергування вокально-хорової та мовленнєвої діяльності (В. Антонюк, Ю. Данильчишин, І. Левідов, Л. Рудін та ін.).

Останнім часом увага науковців привертається до арт-терапевтичних функцій музичного мистецтва, ефективність яких доведена у сучасних розвідках соціологів, фізіологів медиків та педагогів, які опікуються здоров'ям студентської молоді (І. Малашевська, Н. Гайструк, Т. Горшкальова, В. Гриньова, С. Ковальова, Г. Побережна, Є. Федій та ін.).

Розробка цього напрямку в процесі підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва обумовлена завданням посилити увагу до стану здоров'я нових генерацій. Однак у галузі музичної освіти дослідження обмежені невеликим колом питань, пов'язаних із збереженням і гігієною співацького голосу у процесі формування вокальних навичок (П. Гавриленко, Н. Гребенюк, Н. Кьон, О. Лобова, Лі Ліцюань).

Звернення уваги на проблему впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва дає підстави стверджувати їхню потенціальну ефективність і доцільність. Це обумовлено специфікою музичного мистецтва: дистанційними властивостями, хвильовою природою звука, розмаїттям засобів впливу на особистість (фізичному, психофізіологічному, індивідуально-психологічному, соціальному). Цей аспект питання розкрито в наукових працях О. Василенко, В. Міщанчук, Г. Побережної, С. Шип.

Саме вокально-хорова діяльність з-поміж інших видів музичної активності характеризується терапевтичним потенціалом і здійснює найбільш суттєвий гармонізуючий і оздоровчий вплив на особистість (дослідження І. Малошевської, Є. Фралова, І. Харченка, С. Шушарджена). Дотичними питанням здоров'язбереження майбутніх вчителів музичного мистецтва науковці визначають проблеми удосконалення психологічної витримки, здатності майбутніх вчителів музичного мистецтва до емоційно-вольової саморегуляції, творчого самовияву, натхненної виконавської діяльності (Ван Чень, О. Гладченко, А. Реброва, В. Костюков, Цуй Шулін), дослідження в галузі здоров'язбереження, музикотерапії та вокалотерапії (Ю. Бойко, О. Василенко, О. Ващенко, Б. Далінський, І. Малашевська, Г. Побережна, Ю. Степанюк).

Формулювання цілей статті. Мета статті: окреслити способи формування вокально-хорової компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва через використання здоров'язбереження та здоров'язрозвиваючих технологій; розкрити сутність та обґрунтувати структуру феномену вокально-хорової (фахової) компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва; визначити специфіку впровадження здоров'язбережувальних технологій у процес формування у майбутніх вчителів музичного мистецтва вокально-хорової компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідні основні стратегії України сьогодення, спрямовані компетентнісною парадигмою, становлять підґрунтя підготовки конкурентоспроможним стандартам якості освіти. Згідно «Концепції педагогічної компетентності майбутніх учителів» (2022) під «педагогічною компетентністю» розуміють «...особистісні можливості учителя, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізувати цілі педагогічного процесу»; метою формування педагогічної компетентності є «забезпечення належної професійної підготовки випускника в умовах ступеневої освіти та його

конкурентоздатності на ринку освітніх послуг», зміст якої охоплює «теоретичні педагогічні знання, практичні вміння і особистісні якості педагога» (Концепція..., 2022).

Варто зазначити, що в галузі музичної освіти питанням набуття педагогічної компетентності науковці приділяють особливу увагу, але однозначного визначення цього поняття поки що не існує. Деякі науковці ототожнюють сутність понять «професійна компетентність», «педагогічна компетентність» і «фахова компетентність». (Гаврилова, 2017). Т. Танько застосовує поняття «музично-педагогічна компетентність», яке характеризується як складне поліфункціональне явище, що виникло завдяки «...інтеграції професійних теоретичних знань, ціннісних орієнтацій і практичних умінь у сфері музичної педагогіки» (Танько, 2004). У галузі мистецької освіти феномен компетентності набуває певної специфіки і розуміється як особистісна якість вчителя музичного мистецтва, що характеризує його здатність до музично-педагогічної діяльності, в основі якої – фахові знання і вміння, музично-педагогічні здатності, художньо-естетичний досвід спілкування з мистецтвом, емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва.

Деякі науковці (А. Вагіс) вважають поняття «фахова компетентність» в більш широкому сенсі щодо професійної компетентності. Вчена під поняттям фахової компетентності розуміє здатність учителя успішно виконувати професійні завдання і обов'язки, забезпечені сукупністю усіх компетентностей, у тому числі – професійних, пов'язаних зі здатністю застосування на практиці наукові, психолого-педагогічні знання, особистий досвід, інноваційні технології і методики й трактує цю здатність як інтегративну особистісну якість (Вагіс, 2017).

Сучасна освіта характеризується широким впровадженням технологічного підходу (зокрема здоров'язбережувальних технологій). Під здоров'язберігаючими технологіями ми вважаємо:

- сприятливі умови навчання, відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, різноманіття використання методик навчання та виховання;
- оптимальність організації навчального процесу відповідно до статевих та вікових особливостей особистості та гігієнічних норм;
- раціонально організований та повноцінний руховий режим.

Спираючись на здоров'язберігаючі технології, формуються здоров'язбережувальні компетентності.

«Здоров'язбережувальна компетентність – здатність застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей» (*Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти*).

Здоров'язбережувальна компетентність вважається цілісним індивідуальним психологічним утворенням особистості, спрямованим на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я – свого та оточення.

Існує доволі багато наукових підходів, концептуально заснованих на визнанні пріоритетності особистості студента, гуманному ставленні до його можливостей та потреб. Насамперед стосується музичної педагогіки, де в процесі фахової підготовки студентів особлива увага привертається до їх індивідуальних властивостей і потреб, гуманному ставленні до особистості. Гуманістичний підхід особливого значення набуває в контексті вокально-хорової (диригентської) підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, що здійснюється на засадах впровадження здоров'язбережувальних технологій, тому що ефективність, успішність розвитку вокальних даних безпосередньо залежать від змісту й характеру реалізації фізіологічного, психологічного та соціально-комунікативного ресурсів людського голосу.

Серед наукових підходів, що забезпечують спрямованість фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, особлива роль належить гуманістичному підходу. У багатьох наукових дослідженнях звертається увага на його функціональність, спрямовану на забезпечення студентоцентрованого, персоналізованого характеру освітнього процесу. Гуманістичний підхід у роботах Л. Гайдай та Т. Стратан-Артишкової, забезпечує реалізацію актуального і пріоритетного напрямку на гуманізацію освіти. Це спрямування реалізується шляхом організації в освітньому процесі «...співпраці, співтворчості та діалогового спілкування» на засадах гуманістичного підходу, створення умов для «самореалізації людини у вчинку» (Стратан-Артишкова, & Гайдай, 2014, с. 32). Авторки вважають, що професіоналізм учителя визначається розвитком «ціннісної свідомості і самосвідомості, духовною, моральною, інтелектуальною і методологічною культурою, здатністю до співтворчості і творчості».

Н. Толстова підкреслює особливе місце гуманістичного підходу у процесі вокальної підготовки фахівців, де важливо враховувати музичні смаки й інтереси студентів, які стають

важливим чинником їхнього індивідуально-особистісного музичного розвитку та фахової самоактуалізації. На думку Л. Василенко, потенціал гуманістичного підходу забезпечує «розгляд будь-якої людської властивості як цілісності», яка володіє унікальністю та цінністю. Означена функціональність гуманістичного підходу передбачає спрямованість на врахування природних потреб людини, актуалізацію контекстів, зумовлених певними аспектами особистісного, соціального, тілесного тощо життя індивіда (Василенко, 2018).

У дисертаційному дослідженні Т. Ткаченко обґрунтовано доцільність застосування гуманістичного підходу, де особливості значущості набуває створення сприятливих умов задля особистісного розвитку студентів, реалізації їхніх творчих здібностей. Такі умови, за висновками науковця, забезпечує «психолого-педагогічна фахова підтримка», створення позитивного мікроклімату, ситуації успіху, взаємодія між суб'єктами музично-освітнього процесу на гуманістичних засадах (Ткаченко, 2006, с. 25).

М. Чжау зазначає, що створення в освітньому процесі позитивного мікроклімату, що забезпечується застосуванням гуманістичного підходу, позитивно сприяє особистісному й фаховому розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва. Означене спрямування, за висновком науковця, дозволяє створити сприятливі умови задля привернення педагогічної уваги процесами, що відбуваються у «внутрішньому світі» студента. У результаті формується здатність майбутнього педагога-музиканта творчо сприймати твори музичного мистецтва, збагачуючи фаховий досвід і художній кругозір, здійснювати аналіз мистецьких вражень та досвід певних явищ та їхнє глумачення на основі рефлексії власних вражень та досвіду.

На засадах гуманістичного та індивідуально-орієнтованого підходів створюються умови для корегування негативних чинників, які заважають ефективному та здоровому функціонуванню голосу у вокально-хоровій діяльності. Індивідуально-орієнтований підхід відіграє важливу роль у мистецько-педагогічній освіті, оскільки забезпечує врахування в освітньому процесі індивідуальних особливостей, зумовлених впливом певних соціальних та фізіологічних чинників. За визначенням Г. Падалки, потенціал індивідуально-орієнтованого підходу здійснюється шляхом комплексного застосування «...методів, які не тільки враховують індивідуальні особливості студента, а й відповідають його художнім

потребам і запитам», спрямовуючи студентів на досягнення персоналізовано визначених результатів навчання (Падалка, 2016, с. 3).

Отже, забезпечення здоров'язберігаючого напрямку вокальної підготовки майбутніх педагогів-музикантів передбачає здійснення підтримки з боку викладача на тлі урахування індивідуальних потреб, прагнень та спрямувань студента. У наукових дослідженнях такий вид педагогічної підтримки характеризується як індивідуально-орієнтований.

Здоров'язберігаюче спрямування вокально-хорової підготовки має потенціал сприяння процесу формування художньо-виконавських умінь майбутніх педагогів-музикантів. Науковці звертають увагу на значущість формування умінь майбутніх вчителів музичного мистецтва здійснювати пошук смислу художніх творів, основних ідей, які втілені засобами музичної виразності.

Аналіз з позиції гуманістичного підходу розкриває наявність зв'язку між особистістю майбутнього педагога-музиканта, його ціннісними орієнтирами, психологічним здоров'ям та здатністю визначити смисли художнього твору, осягати їх, інтерпретувати і транслювати в музично-освітньому процесі.

Обов'язковою умовою ефективності вокально-хорової підготовки та успішного, художньо виразного та вокально-грамотного виконання музичного твору є стан здоров'я майбутнього виконавця, як фізичного так і психологічного.

Урахування індивідуальних можливостей студента у вокально-хоровій підготовці

спрямоване на збереження його фізичного та психічного здоров'я, зокрема, запобігання під час концертних виступів входженню в стан стресу та спричинення шкоди голосовому апарату внаслідок перенапруги. Актуалізується необхідність розвитку здатності майбутнього педагога-музиканта здійснювати самоналаштування на переживання певних емоцій, що відповідають характеру художнього образу, а також психоемоційну саморегуляцію, шляхом управління власною емоційною сферою та процесами формування внутрішніх художньо-образних уявлень.

Висновки. Таким чином, підготовка майбутніх педагогів-музикантів до вокально-хорової (фахової) діяльності на засадах здоров'язберігаючих технологій має спиратися на комплекс взаємопов'язаних наукових підходів, зокрема на компетентнісний, технологічний, гуманістичний та індивідуально-орієнтований. Застосування означених підходів передбачає дотримання цілої низки педагогічних принципів, серед яких: принцип удосконалення емоційно-вольової саморегуляції; розвивально-компенсаторний; особистісно-персоналізований принцип. Забезпечення їхньої реалізації у процесі формування вокально-хорової компетентності майбутніх педагогів-музикантів дозволить підвищити рівень підготовленості до вокально-виконавської і педагогічної діяльності із дотриманням здоров'язбережувальної спрямованості. Вирішення цих питань потребує створення в освітньому процесі певних педагогічних умов і застосування комплексу відповідних здоров'язбережувальних технологій.

Список використаних джерел

- Baric, A. (2017). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti studenta yak synerhetychnyi protses. *Ukrainian journal of educational studies and information technology*. Vol. 5. No 2. June 2017. pp. 5–8.
- Василенко, Л. (2018). Значення вокального навчання для професійно-особистісного розвитку студентів педагогічних університетів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Вип. 24 (2), 32–38.
- Гаврілова, Л.Г. (2017). Професійна компетентність майбутніх учителів музики як педагогічний феномен. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, № 2 (77), 71-81.
- Падалка, Г.М. (2016). Розвиток мистецької освіти: модернізаційні аспекти. *Мистецтво та освіта* (3), 2–6.
- Редько, Т.М. (2015) Проблема збереження здоров'я студентів на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 124.
- Стратан-Артишкова, Т., & Гайдай, Л. (2014). Творчо-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті модернізації вищої педагогічної освіти. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*, 132, 31–34.

References

- Vahis, A. (2017). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti studenta yak synerhetychnyi protses. *Ukrainian journal of educational studies and information technology*. Vol. 5. No 2. [Formation of the student's professional competence as a synergistic process] June 2017. pp. 5–8 [in Ukrainian]
- Vasylenko, L. (2018). Znachennia vokalnogo navchannia dlia profesiino-osobystisnoho rozvytku studentiv pedahohichnykh universytetiv. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. [The importance of vocal training for the professional and personal development of students of pedagogical universities. Pedagogical education: theory and practice] Vyp. 24 (2), 32–38. [in Ukrainian]
- Havrilo, L.H. (2017). Profesiina kompetentnist maibutnikh uchyteliv muzyky yak pedahohichni fenomen. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*, [Professional competence of future music teachers as a pedagogical phenomenon. Personal spirituality: methodology, theory and practice] № 2 (77), 71-81. [in Ukrainian]
- Padalka, H.M. (2016). Rozvytok mystetskoï osvity: modernizatsiini aspekty. [Development of art education: modernization aspects] *Mystetstvo ta osvita* (3), 2–6. [in Ukrainian]
- Redko, T.M. (2015) Problema zberezhenia zdorovia studentiv na suchasnomu etapi rozvytku systemy vyshchoi osvity. [The problem of preserving the health

- Ткаченко, Т.В. (2006). Уміння психотехніки як засіб професійної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогічні засади сучасної професійної підготовки у вищих навчальних закладах: зб. наук. праць*. Харків: Вид. «Стиль-Іздат», 305–311.
- Толстова, Н.М. (2018). Методологічні основи і принципи формування у студентів готовності до фахового самовдосконалення в процесі навчання вокалу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. (170), 223–228.
- Чжау, Лі (2015). Гуманістичні основи підготовки майбутніх співаків з КНР в системі української музичної освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*, 12 (Ч. 1), 110–115.
- of students at the current stage of the development of the higher education system] *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*. Serii: Pedahohichni nauky. Vyp. 124. [in Ukrainian]
- Stratan-Artyshkova, T.; Haidai, L. (2014). *Tvorcho-vykonavska pidhotovka maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva v konteksti modernizatsii vyshchoi pedahohichnoi osvity*. [Creative and performing training of the future music teacher in the context of the modernization of higher pedagogical education] *Naukovi zapysky Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka*. Serii: Pedahohichni nauky, 132, 31–34. [in Ukrainian]
- Tkachenko, T.V. (2006). *Uminnia psykhotekhniki yak zasib profesiinoy pidhotovky maibutnoho vchytelia*. Pedahohichni zasady suchasnoi profesiinoy pidhotovky u vyshchyykh navchalnykh zakladakh: zb. nauk. Prats. [The skill of psychotechnics as a means of professional training of the future teacher. Pedagogical principles of modern professional training in higher educational institutions: coll. of science works] Kharkiv: Vyd. «Styl-Izdat», 305–311. [in Ukrainian]
- Tolstova, N.M. (2018). *Metodolohichni osnovy i pryntsyipy formuvannia u studentiv hotovnosti do fakhovoho samovdoskona-lennia v protsesi navchannia vokalu*. *Naukovi zapysky*. [Methodological foundations and principles of students' readiness for professional self-improvement in the process of vocal training. Proceedings.] Serii: Pedahohichni nauky (170), 223–228. [in Ukrainian]
- Chzhau, Li (2015). *Humanistychni osnovy pidhotovky maibutnykh spivakiv z KNR v systemi ukrainskoi muzychnoi osvity*. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia: Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny*, [Humanistic foundations of training future singers from the People's Republic of China in the Ukrainian music education system. Problems of modern teacher training: Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna], 12 (Ch. 1), 110–115. [in Ukrainian]

Відомості про авторів:
Мержева Лариса Федорівна

Larisamer2018@gmail.com
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

Врубель Ганна Федорівна

annavrubel2018@gmail.com
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2024-1-32-205-210

*Матеріал надійшов до редакції 12. 04. 2024 р.
Прийнято до друку 30. 04. 2024 р.*

Information about the authors:
Merzheva Larisa Fedorivna

Larisamer2018@gmail.com
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Vrubel Anna Fedorivna

annavrubel2018@gmail.com
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2024-1-32-205-210

*Received at the editorial office 12. 04. 2024.
Accepted for publishing 30. 04. 2024.*